

AANVULLENDE BEOORDELING

UNIVERSITAIRE LERARENOPLEIDINGEN

FACULTEIT DER GEDRAGS- EN BEWEGINGSWETENSCHAPPEN,

VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0605

© 2016 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE AANVULLENDE BEOORDELING VAN DE MASTEROPLEIDINGEN LERAAR VOORBEREIDEND HOGER ONDERWIJS (LVHO) VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

.....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN.....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	8
KWANTITATIEVE GEGEVENS OVER DE OPLEIDING.....	8
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	9
WERKWIJZE VAN HET PANEL	10
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	13
BEHANDELING VAN DE STANDAARD 3 UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	17
BIJLAGEN	23
BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN	25
BIJLAGE 2: BESTUDEERDE EINDWERKSTUKKEN EN DOCUMENTEN	27

Dit rapport is vastgesteld op 21 december 2016.

RAPPORT OVER DE AANVULLENDE BEOORDELING VAN DE MASTEROPLEIDINGEN LERAAR VOORBEREIDEND HOGER ONDERWIJS (LVHO) VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (22 november 2011) en de NVAO Uitgangspunten bij de beoordeling van een opleiding in een herstelperiode (november 2014).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Aardrijkskunde

Kwalificatie:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Aardrijkskunde
Soort opleiding:	WO-Master
ISAT nummer:	68500
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie:	Amsterdam
Taal:	Nederlands
Opleidingsvarianten:	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	30 juli 2017
Soort accreditatie:	Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Economie

Kwalificatie:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Economie
Soort opleiding:	WO-Master
ISAT nummer:	68501
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie:	Amsterdam
Taal:	Nederlands
Opleidingsvarianten:	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	30 juli 2017
Soort accreditatie:	Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Biologie

Kwalificatie:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Biologie
Soort opleiding:	WO-Master
ISAT nummer:	68502
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie:	Amsterdam
Taal:	Nederlands
Opleidingsvarianten:	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	30 juli 2017
Soort accreditatie:	Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Duits

Kwalificatie:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Duits
Soort opleiding:	WO-Master
ISAT nummer:	68503
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie:	Amsterdam
Taal:	Nederlands

Opleidingsvarianten: voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 30 juli 2017
Soort accreditatie: Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Engels

Kwalificatie: Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Engels
Soort opleiding: WO-Master
ISAT nummer: 68504
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: n.v.t.
Locatie: Amsterdam
Taal: Nederlands
Opleidingsvarianten: voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 30 juli 2017
Soort accreditatie: Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Frans

Kwalificatie: Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Frans
Soort opleiding: WO-Master
ISAT nummer: 68517
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: n.v.t.
Locatie: Amsterdam
Taal: Nederlands
Opleidingsvarianten: voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 30 juli 2017
Soort accreditatie: Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Geschiedenis en Staatsinrichting

Kwalificatie: Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Geschiedenis en Staatsinrichting
Soort opleiding: WO-Master
ISAT nummer: 68506
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: n.v.t.
Locatie: Amsterdam
Taal: Nederlands
Opleidingsvarianten: voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 30 juli 2017
Soort accreditatie: Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Godsdienst en Levensbeschouwing

Kwalificatie: Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Godsdienst en Levensbeschouwing
Soort opleiding: WO-Master
ISAT nummer: 68507
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: n.v.t.
Locatie: Amsterdam
Taal: Nederlands
Opleidingsvarianten: voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 30 juli 2017
Soort accreditatie: Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Kwalificatie:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Griekse en Latijnse Taal en Cultuur
Soort opleiding:	WO-Master
ISAT nummer:	68519
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie:	Amsterdam
Taal:	Nederlands
Opleidingsvarianten:	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	30 juli 2017
Soort accreditatie:	Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Latijnse Taal en Cultuur

Kwalificatie:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Latijnse Taal en Cultuur
Soort opleiding:	WO-Master
ISAT nummer:	68520
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie:	Amsterdam
Taal:	Nederlands
Opleidingsvarianten:	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	30 juli 2017
Soort accreditatie:	Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen

Kwalificatie:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen
Soort opleiding:	WO-Master
ISAT nummer:	68509
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie:	Amsterdam
Taal:	Nederlands
Opleidingsvarianten:	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	30 juli 2017
Soort accreditatie:	Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Management en Organisatie

Kwalificatie:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Management en Organisatie
Soort opleiding:	WO-Master
ISAT nummer:	68518
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie:	Amsterdam
Taal:	Nederlands
Opleidingsvarianten:	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	30 juli 2017
Soort accreditatie:	Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Natuurkunde

Kwalificatie:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Natuurkunde
Soort opleiding:	WO-Master
ISAT nummer:	68511
Aantal studiepunten:	60 EC

Afstudeerrichtingen: n.v.t.
Locatie: Amsterdam
Taal: Nederlands
Opleidingsvarianten: voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 30 juli 2017
Soort accreditatie: Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Nederlands

Kwalificatie: Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Nederlands
Soort opleiding: WO-Master
ISAT nummer: 68512
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: n.v.t.
Locatie: Amsterdam
Taal: Nederlands
Opleidingsvarianten: voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 30 juli 2017
Soort accreditatie: Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Scheikunde

Kwalificatie: Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Scheikunde
Soort opleiding: WO-Master
ISAT nummer: 68513
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: n.v.t.
Locatie: Amsterdam
Taal: Nederlands
Opleidingsvarianten: voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 30 juli 2017
Soort accreditatie: Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Wiskunde

Kwalificatie: Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Wiskunde
Soort opleiding: WO-Master
ISAT nummer: 68516
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: n.v.t.
Locatie: Amsterdam
Taal: Nederlands
Opleidingsvarianten: voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 30 juli 2017
Soort accreditatie: Accreditatie onder voorwaarden (herstelperiode)

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling: Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling: bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets: positief

KWANTITATIEVE GEGEVENS OVER DE OPLEIDING

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleiding zijn niet opgenomen in dit rapport, deze gegevens zijn te vinden in het rapport "Universitaire Lerarenopleidingen, Faculteit Psychologie en Pedagogiek, Vrije Universiteit Amsterdam" (18 december 2014).

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

Het panel dat de universitaire lerarenopleidingen van de Vrije Universiteit Amsterdam beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Wim Jochems (voorzitter), emeritus hoogleraar-directeur van de Eindhoven School of Education;
- Prof. dr. Peter Sloep, emeritus hoogleraar aan de Open Universiteit Nederland;
- Prof. dr. Ivo Arnold, hoogleraar Economic Education aan de Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Dr. Olav Severijnen, hogeschooldocent bij de vakgroep Nederlands aan de Fontys Lerarenopleiding Tilburg.

Het panel werd ondersteund door Adrienne Wieldraaijer-Huijzer MA, die optrad als secretaris.

De curricula vitae van de panelleden zijn opgenomen in Bijlage 1.

AANLEIDING EN ACHTERGROND

De universitaire lerarenopleidingen van de Vrije Universiteit Amsterdam zijn van 19 – 22 mei 2014 beoordeeld door een visitatiecommissie onder leiding van prof. dr. Wim Jochems. Het panel heeft haar rapport in december 2014 afgerond. Zij heeft één van de standaarden uit het van toepassing zijnde beoordelingskader van de NVAO als onvoldoende beoordeeld, namelijk standaard 3. De overige standaarden zijn als voldoende beoordeeld, en vallen buiten deze herbeoordeling.

De NVAO heeft besloten om de accreditatie van de masteropleidingen 'leraar voorbereidend hoger onderwijs' van de Vrije Universiteit Amsterdam te verlengen tot en met 30 juli 2017 en de opleidingen een herstelperiode toe te kennen. De in het herstelplan voorgestelde en door de NVAO aanvaarde maatregelen voor het verbeteren van Standaard 3 (het systeem van toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties) bestaan uit: 1. de beperking van de uitvoering van het praktijkonderzoek tot de individuele student of groepen van maximaal twee studenten en de beoordeling van het gerealiseerde eindniveau op het niveau van de individuele student; 2. aanpassing van de omvang van het onderzoeksverslag en de eisen waaraan de inhoud van het verslag moet voldoen; 3. verhoging van de norm voor de beoordeling van het praktijkonderzoek en explicitering van criteria voor de bijdrage van de individuele student; 4. verhoging van het academische niveau van het praktijkonderzoek; 5. wijziging van de samenstelling van de examencommissie en het afnemen van steekproeven van praktijkonderzoeken; 6. versterking van de beoordelingsvaardigheden van vakdidactici. Ten aanzien van de laatstgenoemde maatregel adviseerde het panel in haar advies op het herstelplan om ervoor te zorgen dat elke student wordt beoordeeld door minstens een gepromoveerde beoordelaar en om bij een aanzienlijk verschil in inzicht tussen beide beoordelaars een derde beoordelaar in te schakelen.

De Vrije Universiteit Amsterdam moet uiterlijk op 30 januari 2017 opnieuw accreditatie voor de opleidingen aanvragen. Bij deze aanvraag moet de Vrije Universiteit Amsterdam een verslag van een nieuwe beoordeling door een panel van deskundigen voegen. Het panel moet in haar beoordeling de effecten van de (bovengenoemde) maatregelen uit het herstelplan betrekken.

De Vrije Universiteit Amsterdam heeft QANU per opdrachtbrief van 26 november 2015 verzocht om de aanvullende beoordeling van de universitaire lerarenopleidingen van de Vrije Universiteit Amsterdam te ondersteunen en namens haar College van Bestuur een panel voor deze beoordeling samen te stellen.

Drie leden van het panel dat de aanvullende beoordeling heeft uitgevoerd waren ook betrokken bij de beoordeling van de opleidingen in 2014: prof. dr. Wim Jochems (voorzitter), prof. dr. Peter Sloep en prof. dr. Ivo Arnold. Het panel is aangevuld met een nieuw lid, een specialist op het gebied van de algemene literatuurwetenschap: Dr. Olav Severijnen. Bij het samenstellen van het panel voor de aanvullende beoordeling zijn dezelfde uitgangspunten gehanteerd als bij de visitatieronde van 2014. De voorzitter vertegenwoordigt de algemeen onderwijskundige en didactische expertise, de overige drie leden vertegenwoordigen het alfa-, het bèta- en het

gammadomein. Het College van Bestuur van de Vrije Universiteit Amsterdam heeft QANU bij brief van 18 februari gemachtigd om de panelsamenstelling aan de NVAO voor te leggen voor goedkeuring. De NVAO heeft op 12 april 2016 ingestemd met de samenstelling van het panel.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

Vorbereiding en beoordelingssystematiek

In overleg met het panel en de universiteit heeft QANU een beoordelingsmoment ingepland op 25 oktober 2016. Conform de 'NVAO Uitgangspunten bij de beoordeling van een opleiding in een herstelperiode' (november 2014) heeft het panel bij de beoordeling van het herstel van de opleidingen gekozen voor een proportionele benadering. Het panel heeft daartoe een werkwijze gehanteerd waarbij het in eerste instantie een schriftelijke beoordeling uitvoert en daarna op basis van de eerste bevindingen, en in overleg met de universiteit, beslist over de beoordelingssystematiek en de invulling van het beoordelingsmoment. Tijdens de schriftelijke beoordeling heeft het panel een stand-van-zakennotitie door de opleidingen, een steekproef praktijkonderzoeken en handleidingen voor het praktijkonderzoek bestudeerd. Het overzicht met bestudeerde praktijkonderzoeken en documenten is opgenomen in Bijlage 2.

Het panel ontving de stand-van-zakennotitie door de opleidingen op 16 augustus 2016. Daarnaast ontving het panel op 7 september 2016 een overzicht met afgestudeerden uit de studiejaar 2014-2015 en 2015-2016. Het overzicht bevatte de categorieën zoals voorgeschreven in de 'NVAO richtlijn beoordeling eindwerken visitaties' (18 februari 2015). Op verzoek van het panel heeft de Vrije Universiteit Amsterdam het overzicht aangevuld met categorieën die informatie geven over: 1. het schoolvak/de specifieke lerarenopleiding (ISAT nummer) waarvoor praktijkonderzoek is uitgevoerd; 2. de namen van de twee beoordelaars; 3. het gehanteerde uitvoeringsbeoordelingsregime (na gedeeltelijke of na gehele invoering van de herstelmaatregelen); en 4. de uitvoering (individueel of in een groep van twee personen). Ook vermeldde de universiteit op verzoek van het panel per praktijkonderzoek een inschatting van de mate waarin het praktijkonderzoek vakdidactisch van karakter is. Hierbij maakten de opleidingen gebruik van een woordelijke driepuntsschaal: 'volledig vakdidactisch', 'vakdidactische elementen', 'algemeen onderwijskundig/didactisch'.

Het panel heeft 17 praktijkonderzoeken inclusief bijbehorende beoordelingsformulieren bekeken. De praktijkonderzoeken werden in overleg met de voorzitter door de secretaris geselecteerd uit het aangeleverde overzicht. De NVAO-richtlijn voor het opvragen en bestuderen van eindwerken is niet toepasbaar op het visitatiecluster van de Universitaire Lerarenopleidingen. Het grote aantal, en de inhoudelijke overlap tussen, de opleidingen en schoolvakspecialisaties vragen om maatwerk. Met goedkeuring van de NVAO (dd. 12 april 2016) is bij deze aanvullende beoordeling gekozen voor dezelfde werkwijze voor het selecteren van eindwerken als tijdens de visitatieronde in 2014. Dit houdt in dat de secretaris in overleg met de voorzitter minimaal vier praktijkonderzoeken uit elk van de clusters van opleidingen (alfa, bèta, gamma) en (voor zover beschikbaar) minimaal één praktijkonderzoek uit elke opleiding (ISAT nummer) heeft geselecteerd. Bij de selectie van praktijkonderzoeken is bewust gekozen voor praktijkonderzoeken uit verschillende beoordelingscategorieën (voldoende, ruim voldoende en goed), is rekening gehouden met een evenwichtige spreiding over begeleiders/beoordelaars en is gelet op het onderscheid tussen voltijd en deeltijd. Ook is in de selectie een evenwichtige spreiding tot stand gebracht tussen praktijkonderzoeken die volledig vakdidactisch, gedeeltelijk vakdidactisch of algemeen onderwijskundig/didactisch van karakter waren. Ten slotte heeft het panel praktijkonderzoeken opgevraagd die individueel zijn uitgevoerd en praktijkonderzoeken waarbij in tweetallen is gewerkt. Wanneer er in tweetallen werd gewerkt heeft het panel de praktijkonderzoeken (inclusief individuele discussie en conclusie) en individuele beoordelingsformulieren van beide studenten in het duo opgevraagd.

Alleen voor de studenten uit het studiejaar 2015-2016 geldt dat zij het praktijkonderzoek hebben uitgevoerd na complete implementatie van de herstelmaatregelen door de opleidingen. Om een zo transparant en actueel mogelijk beeld te krijgen van de situatie na doorvoering van alle

herstelmaatregelen, heeft het panel ervoor gekozen om *uitsluitend* praktijkonderzoeken uit het collegejaar 2015-2016 op te vragen. Voor de volgende schoolvakken waren er geen praktijkonderzoeken uit het collegejaar 2015-2016 beschikbaar: Latijnse Taal en Cultuur (zonder Griekse Taal en Cultuur) en Scheikunde. Het panel heeft voor deze schoolvakken geen praktijkonderzoeken opgevraagd. De doorgevoerde herstelmaatregelen en de uitvoerings- en beoordelingsprocedures in deze twee schoolvakken/opleidingen zijn volstrekt identiek aan die in de andere veertien opleidingen. Het enige verschil per schoolvak is dat bij vakdidactische praktijkonderzoeken de betreffende vakdidacticus optreedt als tweede beoordelaar. De betreffende twee vakdidactici zijn ook als vakdidacticus of onderzoekbegeleider betrokken geweest bij de beoordeling van andere praktijkonderzoeken in de selectie van het panel. De redenering van het panel is daarom dat de conclusies van het panel ten aanzien van de veertien andere lerarenopleidingen doorgetrokken kunnen worden naar de lerarenopleidingen voor de schoolvakken Latijnse Taal en Cultuur en Scheikunde.

Op basis van de uitkomsten van het schriftelijke onderzoek heeft het panel besloten om geen locatiebezoek af te leggen. Het panel kwam wel bijeen voor een intern overleg. Op verzoek van het panel was de opleidingsdirecteur tijdens dit overleg telefonisch beschikbaar voor eventuele vragen vanuit het panel.

Rapportage

Op basis van de bevindingen heeft de secretaris een conceptrapport opgesteld. Na vaststelling van het conceptrapport door de panelleden is deze aan de opleiding voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleiding is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige panelleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van het panel dat de herbeoordeling van deze standaard heeft uitgevoerd. Het panel baseert haar oordeel op eerdere bevindingen door het panel 2014, informatie uit een stand-van-zakennotitie, handleidingen voor het praktijkonderzoek, en praktijkonderzoeken die zijn uitgevoerd en beoordeeld na volledige implementatie van de aangekondigde herstelmaatregelen door de opleidingen.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerd eindniveau

Het panel 2014 concludeerde dat de toetsing met opdrachten in het cursorische gedeelte adequaat is ingevuld en dat de toetsing en beoordeling van het praktijkdeel zorgvuldig gebeurt. Het panel was positief over de prominente rol van de vakdidacticus in de praktijkbeoordeling in de lerarenopleidingen van de VU. Het panel 2014 oordeelde eveneens dat de alumni uit de opleidingen voldoende zijn toegerust voor de beroepspraktijk van het leraarschap en dat de professionele eindkwalificaties worden behaald.

Het panel was in 2014 kritisch ten aanzien de academische kwaliteit van de bestudeerde praktijkonderzoeken en de toetsing en beoordeling van het Praktijkonderzoek. Een te groot aantal van de bestudeerde Praktijkonderzoeken was onder de maat en de becijfering door de opleidingen was over de gehele breedte van de steekproef te hoog. Ten aanzien van de toetsing en beoordeling van het Praktijkonderzoek constateerde het panel 2014 twee problemen: 1. het praktijkonderzoek was een groepswerkstuk waarin de individuele bijdrage en het individuele gerealiseerde academische eindniveau onvoldoende zichtbaar werden gemaakt, en 2. er werden teveel studiepunten aan het Praktijkonderzoek toegekend in relatie tot de omvang en de zwaarte. Ten slotte moesten objectiviteit, gezag en optreden van de examencommissie ten aanzien van het iken van beoordelingen worden verbeterd.

Het panel 2016 stelt vast dat de opleidingen de adviezen en aanbevelingen serieus hebben genomen en de gewenste verbetermaatregelen hebben doorgevoerd. De onafhankelijkheid en objectiviteit van de examencommissie is versterkt door toevoeging van een extern lid en formalisering van de communicatie tussen de examencommissie en het opleidingsmanagement. Daarnaast levert de examencommissie nu een proactieve bijdrage aan de kwaliteitsborging van de toetsing van het gerealiseerde eindniveau. Ook de in het herstelplan aangekondigde versterking van beoordelingsvaardigheden van vakdidactici is ter hand genomen. Daarnaast lopen er aan de VU promotietrajecten voor vier vakdidactici. Het panel 2016 heeft er vertrouwen in dat meer gepromoveerde vakdidactici zullen bijdragen aan een verdere kwaliteitsverbetering van het praktijkonderzoek en de beoordeling daarvan.

Ook ten aanzien van het praktijkonderzoek zijn er vele verbetermaatregelen doorgevoerd. De opleidingen hebben in de opzet en begeleiding meer tijd vrijgemaakt voor het opstellen van een onderzoeksvoorstel, hebben de omvang van het onderzoeksverslag verdubbeld en hebben in het nieuwe beoordelingskader beoordelingscriteria nader uitgewerkt en aangescherpt. Daarnaast is ingevoerd dat studenten het praktijkonderzoek alleen nog maar individueel of in duo's uitvoeren en dat de individuele bijdrage van studenten die samenwerken expliciet wordt beoordeeld. Het panel 2016 kan zich vinden in de wijze waarop de toetsing en beoordeling van het praktijkonderzoek is ingericht en oordeelt dat ten aanzien van dit punt in voldoende mate tegemoet is gekomen aan de bezwaren van het panel 2014. De toetsing van het praktijkonderzoek is in opzet en procedurele zin nu bovengemiddeld georganiseerd en vormt een voorbeeld voor andere universitaire lerarenopleidingen.

Het panel 2016 heeft een steekproef van praktijkonderzoeken bestudeerd. Het panel oordeelt dat de bestudeerde praktijkonderzoeken over het algemeen van voldoende niveau zijn en dat het gerealiseerde academische niveau aansluit bij wat op dit moment in een universitaire lerarenopleiding verwacht mag worden. Het panel 2016 neemt bij deze conclusie (net als bij alle beoordelingen tijdens de visitatieronde in 2014) het perspectief in dat praktijkonderzoeken moeten worden gezien als leeronderzoek en niet vergelijkbaar zijn met een reguliere academische

masterscriptie. Met name de inbedding in de wetenschappelijke literatuur is, ten opzichte van 2014, aanzienlijk verbeterd.

Hoewel het panel positief oordeelt over het gerealiseerde academische eindniveau, heeft het panel ook verbeterpunten voor de toekomst gesignaleerd. Ten eerste is er in de ontwerpfase van het onderzoek stevigere sturing, en eventueel interventie, nodig. Ten tweede zouden de opleidingen in, met name, het alfadomein ervoor moeten zorgen dat er bij het opstellen en goedkeuren van de onderzoeksvoorstellen een begeleider betrokken is met een steviger sociaal-wetenschappelijke onderzoekachtergrond.

Samenvattend, concludeert het panel 2016 dat de doorgevoerde herstelmaatregelen voldoende effect hebben gesorteerd. Hoewel verdere verbetering op een aantal aspecten van het gerealiseerde academische eindniveau mogelijk blijft, voldoet Standaard 3 nu over de gehele breedte aan de basiskwaliteit.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Aardrijkskunde

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>voldoende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Algemeen eindoordeel	<i>voldoende</i>

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Economie

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>voldoende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Algemeen eindoordeel	<i>voldoende</i>

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Biologie

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>voldoende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Algemeen eindoordeel	<i>voldoende</i>

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Duits

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>voldoende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Algemeen eindoordeel	<i>voldoende</i>

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Engels

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>voldoende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>voldoende</i>
Algemeen eindoordeel	<i>voldoende</i>

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Frans

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>

Algemeen eindoordeel *volgende*

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Geschiedenis en Staatsinrichting

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>

Algemeen eindoordeel *volgende*

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Godsdienst en Levensbeschouwing

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>

Algemeen eindoordeel *volgende*

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>

Algemeen eindoordeel *volgende*

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Latijnse Taal en Cultuur

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>

Algemeen eindoordeel *volgende*

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>

Algemeen eindoordeel *volgende*

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Management en Organisatie

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>

Algemeen eindoordeel *volgende*

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Natuurkunde

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Algemeen eindoordeel	<i>volgende</i>

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Nederlands

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Algemeen eindoordeel	<i>volgende</i>

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Scheikunde

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Algemeen eindoordeel	<i>volgende</i>

Masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Wiskunde

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	<i>volgende</i>
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	<i>volgende</i>
Algemeen eindoordeel	<i>volgende</i>

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 21 december 2016.

Prof. dr. W. Jochems

Voorzitter

A.J. Wieldraaijer-Huijzer MA

Secretaris

BEHANDELING VAN DE STANDAARD 3 UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Bevindingen en aanbevelingen 2014

Systeem van toetsing

In mei 2014 concludeerde het panel Universitaire Lerarenopleidingen dat de toetsing met opdrachten in het cursorische gedeelte van de opleidingen adequaat is ingevuld. De opdrachten sluiten aan bij de doelen van de cursussen, worden goed gedocumenteerd in het showcaseportefolio, nauwkeurig beoordeeld aan de hand van heldere 'rubrics' en voorzien van bruikbare feedback. Het panel 2014 oordeelde ook positief over de toetsing en beoordeling van het praktijkdeel van de opleidingen. Het was zeer te spreken over de prominente rol van de vakdidacticus in deze beoordeling en het feit dat de vakdidacticus lesbezoeken aflegt op de stagescholen. Bij de beoordeling van het praktijkdeel wordt volgens het panel 2014 een zorgvuldige procedure gehanteerd, waarbij aan de hand van 'rubrics' wordt vastgesteld of het beoogde competentieniveau voor de verschillende docentrollen is behaald en waarbij de vakdidacticus in goed overleg met de werkplekbegeleider tot een eindoordeel komt.

Over de toetsing en beoordeling van het Praktijkonderzoek oordeelde het panel in 2014 dat de beoordeling in procedureel opzicht grotendeels op orde was: er werd gewerkt met een 'rubric' en er waren (en zijn) per Praktijkonderzoek twee beoordelaars. Het panel 2014 signaleerde echter ook twee 'ernstige problemen' in de opzet van de opdracht die studenten bij het onderdeel Praktijkonderzoek moesten maken. Het eerste probleem was dat het Praktijkonderzoek een groepswerkstuk was waardoor onvoldoende zichtbaar werd gemaakt wat de individuele bijdrage van elke student was en of het vereiste academische eindniveau werd behaald. Het tweede probleem was dat er volgens het panel 2014 te veel studiepunten aan het Praktijkonderzoek werden toegekend in relatie tot de omvang en de zwaarte.

De Vrije Universiteit Amsterdam heeft één examencommissie voor het gehele cluster van lerarenopleidingen. Deze examencommissie is zo samengesteld dat de drie clusters van vakdidactiek (alfa, bèta en gamma) zijn vertegenwoordigd door een vakdidacticus. Op basis van het gesprek met de examencommissie concludeerde het panel in 2014 dat de objectiviteit en het gezag van de examencommissie zou moeten worden versterkt. Het panel 2014 adviseerde de examencommissie om pro-actiever te acteren, vooral ten aanzien van het ijken van beoordelingen, en om een extern lid aan de examencommissie toe te voegen.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Op basis van een uitgebreide steekproef van diverse producten van afgestudeerden, de bevindingen over de toetsings- en beoordelingsprocedures van het praktijkdeel en gesprekken met vertegenwoordigers uit het werkveld oordeelde het panel 2014 dat de alumni uit de opleidingen voldoende zijn toegerust voor de beroepspraktijk van het leraarschap: het professionele eindniveau dat de studenten bereiken is volgens het panel 2014 adequaat.

Het panel 2014 constateerde echter ook dat de academische kwaliteit van een te groot aantal bestudeerde Praktijkonderzoeken onder de maat was en de becijfering door de opleiding over de gehele breedte van de steekproef te hoog. De geconstateerde tekortkomingen hadden betrekking op het gebruikte onderzoeksdesign, de data-analyse en het gebruik van wetenschappelijke literatuur. Daarnaast was de individuele bijdrage van de student, en daarmee het gerealiseerde academische eindniveau, bij groepswerkstukken onvoldoende traceerbaar.

Het panel 2014 stelde vast dat de opzet, toetsing en beoordeling en de academische kwaliteit van het Praktijkonderzoek moest worden verbeterd. Het adviseerde ten aanzien van dit punt onder andere om groepswerk, zoals bij universitaire lerarenopleidingen gebruikelijk is, te beperken tot

een maximum van twee studenten en om de individuele bijdrage van de student beter zichtbaar te maken in de uitvoering, toetsing en beoordeling.

Bevindingen 2016

De opleidingen hebben naar aanleiding van de bevindingen en de aanbevelingen van het panel 2014 verschillende maatregelen genomen. Hieronder worden de bevindingen van het panel 2016 ten aanzien van de uitvoering en effecten van deze maatregelen beschreven.

Systeem van toetsing: het functioneren van de examencommissie

Anno 2016 bestaat de examencommissie van de lerarenopleidingen uit drie vakdidactici (waaronder één gepromoveerd vakdidacticus) en een extern lid. Daarnaast is de communicatie tussen de examencommissie en het opleidingsmanagement en –team geformaliseerd: communicatie gebeurt nu uitsluitend schriftelijk en via een formeel overleg dat twee maal per jaar plaatsvindt en waarvan notulen worden opgesteld. Het panel 2016 stelt vast dat de onafhankelijkheid en objectiviteit van de examencommissie hiermee aanzienlijk is vergroot.

Ook aan het advies van het panel 2014 om pro-actiever op te treden is door de examencommissie gehoor gegeven: de examencommissie is expliciet betrokken geweest bij de vaststelling van een nieuw beoordelingskader voor het Praktijkonderzoek (zie onder) en heeft (conform herstelplan) in de zomer van 2014 en in februari 2016 een ruime steekproef genomen uit de ingeleverde en als voldoende beoordeelde praktijkonderzoeken. Hierbij heeft de examencommissie ook onafhankelijke toetsexperts van de universiteit ingezet. Het panel 2016 heeft de verslagen van de steekproeven ingezien. Het stelt vast dat er in deze verslagen concrete verbeteradviezen zijn geformuleerd die hebben geleid tot verdere bijstelling van het beoordelingskader voor het Praktijkonderzoek (zie onder). Het panel 2016 concludeert dat de huidige examencommissie haar wettelijke taken en verantwoordelijkheden op adequate wijze invult. Het beveelt de examencommissie aan om de proactieve instelling de komende jaren vast te houden. Voorts adviseert het panel het opleidingsmanagement om erop toe te zien dat de PDCA-cyclus ten aanzien van de adviezen van de examencommissie ook in de toekomst rond gemaakt wordt.

Systeem van toetsing: de opzet, toetsing en beoordeling van het Praktijkonderzoek

De opleidingen hebben het Praktijkonderzoek na de visitatie in 2014 kritisch geëvalueerd en op basis daarvan diverse wijzigingen doorgevoerd. Ter verhoging van de academische kwaliteit van het Praktijkonderzoek hebben de opleidingen een nieuwe opzet en begeleidingsprocedure ingevoerd en een nieuw beoordelingskader ontwikkeld. Daarbij is de omvang van het onderzoeksverslag verdubbeld, zijn beoordelingscriteria aangescherpt en beoordelingsnormen verhoogd.

In de nieuwe opzet en begeleidingsprocedure van het Praktijkonderzoek is meer tijd vrijgemaakt voor het opstellen van een onderzoeksvoorstel: studenten krijgen via hoor- en werkcolleges en interviewsessies ondersteuning bij het opstellen van het voorstel en er vinden twee feedbackrondes met de begeleider plaats voordat een voorstel wordt goedgekeurd.

In het nieuwe beoordelingskader zijn de (kwalitatieve en kwantitatieve) eisen waaraan de inhoud van het onderzoeksverslag moet voldoen nauwkeuriger omschreven. De omvang van het onderzoeksverslag bedraagt nu 7500 woorden exclusief bijlagen e.d. Daarnaast wordt er duidelijker aangegeven hoe de verschillende beoordelingscriteria zich tot elkaar verhouden en welk oordeel er per criterium vereist is: alle criteria moeten als voldoende zijn beoordeeld om te kunnen slagen en compensatie van een zwak onderdeel is nu niet meer mogelijk. In de criteria zelf wordt meer nadruk gelegd op het belang van een goede en expliciete praktische en theoretische inbedding van het onderzoek en de methodologie. Studenten worden hierin anno 2016 ook actiever getraind, bijvoorbeeld door in colleges meer aandacht te besteden aan het formuleren van onderzoeksvragen, de operationalisering van kernbegrippen, het zoeken naar relevante literatuur en het analyseren van data. De inbedding van het onderzoek wordt expliciet getoetst in een oriëntatieopdracht die studenten uitvoeren voor de start van hun onderzoek.

Het panel 2016 is zeer te spreken over de bovengenoemde wijzigingen in de opzet, begeleiding en beoordeling van het Praktijkonderzoek en is ervan overtuigd dat deze verbeteringen een bijdrage hebben geleverd aan de verhoging van de academische kwaliteit van de praktijkonderzoeken (zie volgende paragraaf). Om de academische kwaliteit nog verder te verhogen, adviseert het panel de opleidingen om de sturing in de ontwerpfase verder te verstevigen en om ervoor te zorgen dat er bij het opstellen en goedkeuren van elk onderzoeksvoorstel altijd een (eerste of tweede) beoordelaar betrokken is die in staat is om studenten te begeleiden bij het ontwikkelen van een passende sociaalwetenschappelijke methodologische aanpak, en bij de reflectie daarop ten aanzien van de betekenis van uitkomsten (zie voor meer informatie de volgende paragraaf).

Conform advies van het panel 2014, mogen studenten het praktijkonderzoek nu alleen nog maar individueel of in duo's uitvoeren, zoals ook gebruikelijk is binnen veel Nederlandse universitaire lerarenopleidingen. Studenten leveren bij hun onderzoeksvoorstel vooraf een werkplanning en taakverdeling in aan de hand waarvan de begeleider bij duo's vooraf beoordeelt of elk van de studenten de gehele empirische cyclus doorloopt. Studenten die het praktijkonderzoek in duo's uitvoeren worden verplicht om de discussie en conclusie van hun onderzoek individueel uit te werken. Ieder praktijkonderzoek wordt onafhankelijk beoordeeld door de begeleider en een tweede beoordelaar, die daarna in overleg het eindcijfer vaststellen. Volgens de meest recente versie van het beoordelingskader (versie 2, 2016) beoordelen de eerste en tweede beoordelaar het gezamenlijk onderzoeksverslag van duo's eerst gezamenlijk op a. samenvatting, inleiding, context; b. methode; en c. resultaten. Deze onderdelen tellen voor 75% mee in het eindcijfer van beide leden van het duo. Vervolgens wordt de door de student individueel geschreven conclusie en discussie beoordeeld. Dit onderdeel telt voor 25% mee in het eindcijfer.

In een eerdere versie van het nieuwe beoordelingskader (versie 1, 2015) werd de individuele inbreng van de student beoordeeld op basis van de indrukken van de begeleider van de samenwerking, de omgang van de student met feedback en een, door de student opgesteld, document over de individuele leeropbrengst (inclusief een terugblik op de eigen individuele bijdrage). Daarnaast werd in het herstelplan voorgesteld om studenten een procesrapport op te laten stellen. De werkwijze uit de eerste versie van het kader is verlaten en studenten stellen geen procesrapport meer op. In de praktijk bleek dat studenten het procesrapport zeer wisselend invulden en dat de waarheid moeilijk te achterhalen was. Het panel is met de opleidingen eens dat de beoordelingssystematiek in de eerste versie van het nieuwe beoordelingskader te subjectief en te weinig transparant was en onderschrijft daarom de gemaakte keuzes en het verlaten van het procesrapport.

Het panel 2016 kan zich vinden in de wijze waarop de beoordeling in de meest recente versie van het beoordelingskader (versie 2, 2016) is ingericht. Het oordeelt dat opleidingen met de nieuwe beoordelingsaanpak overtuigender kunnen bepalen of, en aantonen dat, iedere individuele student de beoogde academische eindkwalificaties heeft behaald. Aan de bezwaren van het panel 2014 ten aanzien van de individuele bijdrage en beoordeling van studenten en de omvang van het Praktijkonderzoek is volgens het panel 2016 in voldoende mate tegemoet gekomen.

In het herstelplan kondigden de opleidingen aan de beoordelingsvaardigheden van vakdidactici ten aanzien van het Praktijkonderzoek te zullen versterken. Hiermee werd beoogd het probleem van de te hoge becijfering van praktijkonderzoeken op te lossen. Het panel 2014 noemde de voorgestelde aanpak in haar reactie op het herstelplan adequaat, maar gaf ook aan dat altijd ten minste één van de twee beoordelaars gepromoveerd zou moeten zijn.

Het panel 2016 heeft vastgesteld dat de opleiding inderdaad heeft gewerkt aan de versterking van de beoordelingsvaardigheden van vakdidactici. Vanaf het studiejaar 2014-2015 zijn er jaarlijks twee bijeenkomsten gehouden met begeleiders en beoordelaars van het praktijkonderzoek. In deze bijeenkomsten werden al beoordeelde praktijkonderzoeken nogmaals beoordeeld door de deelnemers en werden overeenkomsten en verschillen besproken. Het panel 2016 heeft ook vastgesteld dat de opleidingen het advies om voor het Praktijkonderzoek ten minste één gepromoveerde beoordelaar in te schakelen ter harte hebben genomen. Het overgrote merendeel van de praktijkonderzoeken (volgens de opleidingen: de laatste twee studiejaar respectievelijk circa 90% en 98%) wordt nu bekeken door minimaal 1 promoverende of gepromoveerde beoordelaar.

Niet alleen worden er meer gepromoveerde beoordelaars ingezet, ook heeft de VU binnen de beschikbare financiële middelen werk gemaakt van het algemene advies van het panel 2014 aan alle Nederlandse universitaire lerarenopleidingen om in te zetten op kwalitatief hoogstaand vakdidactisch onderzoek en meer gepromoveerde vakdidactici: inmiddels lopen er aan de VU promotietrajecten voor vier vakdidactici. Het panel 2016 heeft er vertrouwen in dat meer gepromoveerde vakdidactici zullen bijdragen aan een verdere kwaliteitsverbetering van het praktijkonderzoek en de beoordeling daarvan.

Gerealiseerde eindkwalificaties: het academische niveau van het praktijkonderzoek

Het panel 2016 heeft een steekproef van praktijkonderzoeken bestudeerd. Een toelichting op de werkwijze van het panel bij het selecteren en bestuderen van de praktijkonderzoeken wordt gegeven in het hoofdstuk 'Werkwijze van het panel'. Een overzicht van de bestudeerde praktijkonderzoeken is opgenomen in Bijlage 2.

Het panel 2016 concludeert dat er ten aanzien van het academische niveau van de praktijkonderzoeken een grote sprong voorwaarts is gemaakt. Ook in de opzet en in procedurele zin is er veel vooruitgang geboekt: uit de bestudeerde praktijkonderzoeken blijkt dat de opleidingen meer tijd inruimen voor het vooraf ontwikkelen van een onderzoeksplan en meer aandacht besteden aan training voor studenten in onderzoeksontwerp en -uitvoering. Daarnaast is het oordeel over individuele prestaties bij groepswerkstukken, waarover het panel in 2014 nog zeer kritisch was, inzichtelijker en de becijfering van de praktijkonderzoeken eerlijker en transparanter. Beoordelingsformulieren worden over het algemeen adequaat ingevuld en voorzien van schriftelijke feedback voor de student.

De bestudeerde praktijkonderzoeken zijn volgens het panel over het algemeen van voldoende niveau. In de door het panel bestudeerde praktijkonderzoeken is met name de inbedding in de wetenschappelijke literatuur aanzienlijk verbeterd. Uit de bestudeerde praktijkonderzoeken en de overzichtlijst met praktijkonderzoeken blijkt voorts dat er aan de VU, in vergelijking met andere Nederlandse universitaire lerarenopleidingen, relatief veel aandacht is voor het belang van vakdidactisch onderzoek in het praktijkonderzoek van de student. Het panel juicht dat toe. Het panel concludeert dat de academische kwaliteit van de praktijkonderzoeken door de genomen maatregelen is verhoogd en dat de praktijkonderzoeken nu in voldoende mate laten zien dat afgestudeerden, naast het professionele eindniveau, ook het academische eindniveau realiseren dat op dit moment in een universitaire lerarenopleiding verwacht mag worden. Het panel 2016 neemt bij deze conclusie (net als bij alle beoordelingen tijdens de visitatieronde in 2014) het perspectief in dat praktijkonderzoeken moeten worden gezien als een leeronderzoek en – alleen al vanwege de omvang – niet vergelijkbaar zijn met een reguliere academische masterscriptie. Het panel 2016 verwijst voor de discussie over de doelstellingen en van universitaire lerarenopleidingen en over de criteria waaraan wetenschappelijk onderzoek in een universitaire lerarenopleiding moet voldoen naar het State of the Art rapport over de universitaire lerarenopleidingen 2015.

Hoewel het panel positief oordeelt over het gerealiseerde academische eindniveau, heeft het ten aanzien van de kwaliteit van de praktijkonderzoeken ook twee verbeterpunten voor de toekomst gesignaleerd. Ten eerste is het panel een aantal praktijkonderzoeken tegengekomen met inadequate vraagstellingen, een niet geheel passende methode of onregelmatigheden in de onderzoeksuitvoering. Zo was er bijvoorbeeld sprake van onderzoeken waarin de vraagstelling dermate breed was dat beantwoorden ervan in het beschikbare tijdsbestek onmogelijk was. Ook bleek in één geval dat de student de door hem ontworpen lessen niet zelf heeft uitgevoerd. Het panel adviseert de opleidingen om hierop in de ontwerpfase van het onderzoek nog steviger te sturen, en waar nodig te interveniëren. Ten tweede heeft het panel in methodologisch opzicht opvallende kwaliteitsverschillen vastgesteld tussen de praktijkonderzoeken uit het bèta- en het gammadomein enerzijds en het alfadomein anderzijds ten nadele van het alfadomein. Een mogelijke verklaring voor dit verschil zou kunnen zijn dat de begeleiders en beoordelaars in dit domein minder geschoold zijn in sociaalwetenschappelijke onderzoeksmethoden. Het panel adviseert de opleidingen daarom om ervoor te zorgen dat er bij het opstellen en goedkeuren van elk onderzoeksvoorstel altijd een (eerste of tweede) beoordelaar betrokken is met een stevige sociaalwetenschappelijke onderzoeksachtergrond.

Overwegingen

Het panel heeft na bestudering van de stand-van-zakennotitie, de praktijkonderzoeken en de richtlijnen voor het praktijkonderzoek vastgesteld dat de opleidingen de maatregelen uit het herstelplan adequaat hebben uitgevoerd. In opzet en procedurele zin is de toetsing van het praktijkonderzoek nu bovengemiddeld georganiseerd en vormt de Vrije Universiteit Amsterdam een voorbeeld voor andere universitaire lerarenopleidingen. Ook de samenstelling en het functioneren van de examencommissie is aanzienlijk verbeterd. De onafhankelijkheid en objectiviteit van de examencommissie is versterkt en de examencommissie levert nu een proactieve bijdrage aan de kwaliteitsborging van toetsing en het gerealiseerde eindniveau.

Hoewel verbetering op een aantal aspecten mogelijk blijft, hebben de aanpassingen in opzet, begeleiding, toetsing en beoordeling van het Praktijkonderzoek ertoe geleid dat het gerealiseerde academische eindniveau van afgestudeerden in de lerarenopleidingen van de VU nu aantoonbaar en voldoende is. Net als bij alle beoordelingen tijdens de visitatieronde in 2014, neemt het panel 2016 bij deze conclusie het perspectief in dat praktijkonderzoeken moeten worden gezien als een leeronderzoek en niet vergelijkbaar zijn met een reguliere academische masterscriptie.

Conclusie Standaard 3

Het panel beoordeelt Standaard 3 van de masteropleidingen Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs van de Vrije Universiteit Amsterdam als 'voldoende'.

Eindoordeel

Het panel beoordeelt de masteropleidingen Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs van de Vrije Universiteit Amsterdam als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN

Prof. dr. Wim Jochems studeerde psychologie en methodologie aan de Universiteit Utrecht. Van 1973 tot 1998 werkte hij aan de Technische Universiteit Delft (TUD). Hier promoveerde hij in 1980, was hij betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van de universitaire lerarenopleiding en werd hij in 1989 tot hoogleraar didactiek en onderwijsontwikkeling benoemd. Van 1993 tot en met 1998 was Jochems faculteitsdecaan aan de TUD, waarna hij naar de Open Universiteit vertrok. Aan de Open Universiteit was Jochems tot 2006 hoogleraar-directeur van het Onderwijstechnologisch Expertisecentrum (OTEC). In 2006 werd hij benoemd tot hoogleraar-directeur aan de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e), waar hij de Eindhoven School of Education (ESoE) opzette. ESoE herbergt zowel de universitaire lerarenopleiding van de TU/e als een omvangrijk onderzoekprogramma gericht op professioneel leren van leraren en docenten. Van 2011 tot september 2013 was Jochems deeltijds verbonden aan de Open Universiteit voor het opzetten van de zogenoemde Lerarenuniversiteit, gericht op de professionele ontwikkeling van leraren met onderwijservaring. Daarnaast was hij onder meer voorzitter van de Vereniging voor Onderwijsresearch, lid van het managementteam van de onderzoeksschool ICO en lid van het dagelijks bestuur van de European Educational Research Association. Jochems heeft ruime ervaring met uiteenlopende onderwijsvisitaties in Nederland en Vlaanderen (onder meer onderwijskunde, de specifieke lerarenopleidingen in Vlaanderen, technisch-wetenschappelijke opleidingen en de zogenoemde internationale wetenschappelijke opleidingen).

Prof. dr. Peter Sloep is emeritus hoogleraar Leren in sociale netwerken aan de Open Universiteit en leidde aldaar de Lerarenuniversiteit, een expertisecentrum op het gebied van de professionalisering van docenten in het voortgezet-, basis- en beroepsonderwijs. Sloep promoveerde in 1983 aan de Rijksuniversiteit Groningen op een proefschrift op het gebied van de theoretische biologie. Vervolgens werkte hij als postdoc aan de Arizona State University (USA), de University of Guelph (Canada) en de Rijksuniversiteit Groningen, en als universitair docent en universitair hoofddocent aan de Open Universiteit. In 2008 werd Sloep aan de Open Universiteit benoemd tot hoogleraar. Zijn expertise ligt met name in professionalisering in en met online sociale netwerken, leer- en instructieontwerp, open leermiddelen en cursussen, massive open online courses (MOOCs), leertechnologieën in het algemeen en leertechnologie-standaarden in het bijzonder. Kennisdeling en kenniscreatie in 'communities' en netwerken hebben zijn speciale belangstelling.

Prof. dr. Ivo Arnold studeerde economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en promoveerde daar in 1996 op een dissertatie over Europees monetair beleid. Sinds 2001 is hij hoogleraar Monetaire en Financiële Economie aan Nyenrode Business Universiteit en sinds 2010 hoogleraar Economisch onderwijs aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zijn belangrijkste onderzoeksgebieden zijn monetaire economie, financiële markten & instellingen en economisch onderwijs. Hij is een zeer ervaren docent en ontving elf keer een outstanding teaching award aan de Nyenrode Business Universiteit. Sinds 1996 is hij intensief betrokken bij het coördineren van onderwijs en het leiding geven aan onderwijsvernieuwing, eerst op Nyenrode en daarna aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Sinds 2006 is hij opleidingsdirecteur aan de Erasmus School of Economics. In 2009 is hij daar benoemd tot plaatsvervangend decaan met onderwijs in de portefeuille. In 2010-2011 volgde hij de leergang onderwijskundig leiderschap bij het Center of Excellence in University Teaching (CEUT). Hij heeft als commissielid deelgenomen aan een aantal interne visitaties binnen de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Dr. Olav Severijnen studeerde algemene literatuurwetenschap en muziekwetenschap aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Daar heeft hij literatuurwetenschap gedoceerd en is hij in 1989 gepromoveerd. Sinds 1992 werkt hij als hogeschooldocent bij de vakgroep Nederlands aan de Fontys Lerarenopleiding Tilburg. Hij geeft colleges over onder andere taalkunde en de Bijbel en heeft gepubliceerd over literatuurwetenschap, taalbeheersing en opera's van Richard Wagner. Severijnen was in 2014 als domeindeskundige betrokken bij de herbeoordeling van de masteropleiding Leraar Nederlands van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

BIJLAGE 2: BESTUDEERDE EINDWERKSTUKKEN EN DOCUMENTEN

De NVAO-richtlijn voor het opvragen en bestuderen van eindwerken is niet toepasbaar op het visitatiecluster van de Universitaire Lerarenopleidingen. Het grote aantal, en de inhoudelijke overlap tussen, de opleidingen en schoolvakspecialisaties vragen om maatwerk. In overleg met de NVAO is bij deze aanvullende beoordeling gekozen voor dezelfde werkwijze voor het selecteren van eindwerken als tijdens de visitatieronde in 2014. Dit houdt in dat het panel minimaal vier praktijkonderzoeken uit elk van de clusters van opleidingen (alfa, bèta, gamma) en (voor zover beschikbaar) minimaal één praktijkonderzoek uit elke opleiding (ISAT nummer) heeft geselecteerd.

Het panel heeft ervoor gekozen om *alleen* praktijkonderzoeken uit het collegejaar 2015-2016 te selecteren. Deze praktijkonderzoeken zijn uitgevoerd na complete implementatie van de herstelmaatregelen door de opleidingen en zouden volledig herstel moeten laten zien. Voor de volgende schoolvakken waren er geen praktijkonderzoeken uit het collegejaar 2015-2016 beschikbaar: Latijnse Taal en Cultuur (zonder Griekse Taal en Cultuur) en Scheikunde. Het panel heeft voor deze schoolvakken geen praktijkonderzoeken ingezien.

Het panel heeft de praktijkonderzoeken bestudeerd van afgestudeerden met de volgende studentnummers:

Studentnummer	Schoolvak
2563325	Aardrijkskunde
2579210	Algemene Economie, Management en Organisatie
2580146	Management en Organisatie
2584853	Algemene Economie
2541453	Geschiedenis en Staatsinrichting
2505541	Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen
1547151	Godsdienst en Levensbeschouwing
2576878	Biologie
1822985	Biologie
2580055	Wiskunde

2145359	Wiskunde
2053306	Natuurkunde
2574010	Nederlands
2579869	Duits
2561788	Engels
2104504	Frans
1465619	Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Daarnaast heeft het panel de volgende documenten bestudeerd:

- het beoordelingsrapport "Universitaire Lerarenopleidingen, Faculteit Psychologie en Pedagogiek, Vrije Universiteit Amsterdam" (18 december 2014).
- NVAO "Besluit strekkende tot het verlengen van de geldigheidsduur van het accreditatiebesluit van 13 oktober 2009 zoals bedoeld in artikel 5a12a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) van de opleidingen wo-master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Aardrijkskunde, Algemene Economie, Biologie, Duits, Engels, Frans, Geschiedenis en Staatsinrichting, Godsdienst en Levensbeschouwing, Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, Latijnse Taal en Cultuur, Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen, Management en Organisatie, Natuurkunde, Nederlands, Scheikunde en Wiskunde; en het advies over het traject Educatieve minor van de Vrije Universiteit Amsterdam" (31 juli 2015).
- "Herstelplan in reactie op het beoordelingsrapport Universitaire Lerarenopleidingen, Faculteit Psychologie en Pedagogiek, Vrije Universiteit Amsterdam" (3 maart 2015).
- "Reactie panel op herstelplan Universitaire Lerarenopleiding" (15 maart 2015).
- "Rapportage uitvoering herstelplan in reactie op het NVAO-besluit dd. 31 juli 2015, kenmerk NVAO/20152083/SL, ten behoeve van de herstelbeoordeling WO-master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs" (10 augustus 2016), inclusief bijlagen:
 - Scoringsmodel Praktijkonderzoek ULO, versie 1 (2015);
 - Scoringsmodel Praktijkonderzoek ULO, versie 2 (2016);
 - Nieuwe procedure uitvoering praktijkonderzoek;
 - Conclusies rapport steekproef examencommissie zomer 2014;
 - Conclusies rapport steekproef examencommissie 2014/2015.
- "Handleiding praktijkonderzoek, Universitaire lerarenopleiding VU, Februaristart 2015" (April 2015).
- "Handleiding praktijkonderzoek 1 en 2, Universitaire lerarenopleiding VU, 2016-2017" (Augustus 2016).
- "Oriëntatieopdracht", uitgereikt bij college 1, gericht op het formuleren een eerste versie van een onderzoeksvraag en de inbedding van die vraag in de praktische en theoretische context.